"مجله علوم زراعی ایران"
جلد ۱، شماره ۳، ۱۳۷۸

تأثیر تعداد پنجه در بوته بر عملکرد واجزاء عملکرد دانه گندم دوروم در تراکم های مختلف کاشت*

Effect of tiller number per plant on grain yield and yield components of durum wheat at different planting densities

عبدالامیر راهنما[۱]، عبدالمهدی بخشنده[۲]، سید ابوالحسن هاشمی‌دزفولی[۳]، قربان نورمحمدی[۴]

چکیده

به منظور بررسی اثر تعداد پنجه در بوته گندم دوروم در تراکم های مختلف کاشت بر عملکرد و اجزاء عملکرد گندم دوروم رقم آکونچی (cv. Aconchi)، این آزمایش در سال زراعی ۷۶-۱۳۷۵ در مرکز تحقیقات کشاورزی خوزستان به صورت کرت‌های خرد شده در قالب بلوک های کامل تصادفی در سه تکرار اجراء گردید. کرت های اصلی سه تراکم کاشت ۱۰۰ ، ۳۰۰ و ۵۰۰ دانه در مترمربع بود و کرت های فرعی به چهار سطح تعداد پنجه در بوته شامل تیمار شاهد (بدون قطع پنجه)، قطع تمامی پنجه‌ها، باقی گذاشتن یک پنجه در بوته و باقی گذاشتن دو پنجه در بوته اختصاص یافت. نتایج بدست آمده نشان داد که با افزایش تراکم کاشت تعداد دانه در سنبله و میانگین وزن دانه‌ها کاهش یافت. بین تیمارهای قطع پنجه نیز اختلاف معنی‌دار مشاهده شد و تیماری که تمامی پنجه‌های آن قطع شده بود بیشترین وزن و تعداد دانه در سنبله را تولید نمود. نتایج بدست آمده در این آزمایش نشان داد که مهمترین جزء عملکرد، تعداد سنبله در واحد سطح می‌باشد. بین میانگین اثر متقابل تراکم کاشت با تیمار قطع پنجه از نظر عملکرد دانه و اجزاء عملکرد اختلاف معنی‌داری وجود داشت. کمترین تراکم کاشت بدون قطع پنجه و بیشترین تراکم کاشت با دو پنجه به ترتیب بیشترین و کمترین وزن هزار دانه را تولید نمودند. با افزایش تراکم کاشت یا افزایش تعداد پنجه در بوته از تعداد دانه در سنبله کاسته شد. بالاترین عملکرد دانه از تراکم کاشت ۵۰۰ دانه در مترمربع با یک پنجه در بوته با متوسط ۵۴۴/۵۸ گرم در مترمربع بدست آمد. براساس نتایج بدست آمده از این آزمایش ارقام با پنجه‌زنی محدود نسبت به ارقام پرپنجه برتری دارند و تحت شرایط فعلی بهترین تراکم کاشت ارقام دوروم در محدودهٔ ۴۵۰ - ۴۰۰ دانه در مترمربع توصیه می‌گردد.

مقدمه

گندم های اصلاح شده‌ای که در خوزستان مورد استفاده قرار می‌گیرند عموماً دارای عملکرد بالایی می‌باشند ولی محصول این ارقام در مزارع تجاری حدود ۵۰ درصد عملکرد آزمایشی است. یکی از عمده‌ترین دلایل پایین بودن عملکرد به کم بودن تعداد سنبله (بخصوص سنبله اصلی) در واحد سطح نسبت داده می‌شود و تاکنون با وجود کشت متراکم حتیٰ درسطوح آزمایشی، افزایش معنی‌داری در تعداد سنبله در واحد سطح حاصل نشده است (راهنما ۱۳۷۲، رادمهر ۱۳۷۴، راهنما و همکاران ۱۳۷۷). ارقام گندم متداول در خوزستان از نوع مکزیکی با خاصیت پنجه‌زنی بالا می‌باشند، که قبل از شروع رشد طولی ساقه تعداد زیادی پنجه تولید می‌نمایند ولی در نهایت در طی رشد رویشی (و حتی در دورهٔ زایشی) خودتعداد زیادی پنجه تولید می‌نمایند ولی در نهایت به سبب

تاریخ دریافت: ۱۳۷۷/۱۲/۲۲ تاریخ پذیرش: ۱۳۷۸/۲/۱۵

* بخشی از رساله دکتری نگارنده اول

۱- عضو هیأت علمی مرکز تحقیقات کشاورزی دزفول، ایران
۲ و ۳- به ترتیب استادیار و دانشیار دانشگاه شهید چمران، اهواز - ایران
۴- استاد واحد علوم تحقیقات - دانشگاه آزاد اسلامی، تهران - ایران

[Downloaded from agrobreedjournal.ir on 2026-11-05]

[DOR: 20.1001.1.15625540.1377.1.3.3.3]